

Kalbimizin atışlarıyla yaşamın ritmi arasında uyumun sağlandığı anlar seyrek. Bizlere çoğu zaman bu uyumsuzluk yazdırıyor. "Uyum sağlama" ve ütopyalarımızı gerçekleştirme itkisi de denilebilir bu çabamıza. Oysa bu eylemin daha başında, ütopyalarımız ve umutlarımızın orta yerinde, insanlığın yüz karası beliriyor hemen! Onları da görüyoruz; bir utkuyu, bir coşkuyu tüm çıplaklığı ile nasıl görüyorsak öyle...

Üretken emeği, "postkapitalist" paradigmanın çarpıtmasıyla hiçleştirilmeye çalışarak ona karşı verilen savaşı "değersizleşmiş olanın yok edilmesi" meşruiyetine oturtma uğraşı veriyorlar. Üretim sürecinin olmazsa olmaz öğelerinden olan insanın kişisel faaliyetini, emek nesnesi ve emek araçları karşısında hiçleştirme teorileri kuruyorlar. Teknolojiye/emek araçlarına yükledikleri değerle üretici güçleri/emekçileri değersizleştirmeye çalışıyorlar. Bizat üretimi gerçekleştiren emek gücüne, insanın harcadığı mental ve fiziksel yeteneklerin bütününe saldırıyorlar. En gelişkin emek araçlarıyla üretim sürecinin başlatılabilmesinin ön koşulu olan emek gücünün/emekçinin olmazsa olmaz olduğu yadsınıyor. Üretimin cansız öğelerinin -isterse en gelişkin bilgisayar teknolojisi olsun- ancak canlı emeğin elinde bir anlam kazanacağı, özellikle atlanıyor. Emeğin, üretim sürecinin cansız öğeleri olan teknoloji araçları içinde kendini kristalize ederek değerini koruduğu hatta yüceltirdiği; üstelik eski üretim süreçlerinin canlı ögesi olarak bütün o süreçlerin deneyimlerini, yaratıcılığını ve ekonomik anlamda da değerini emmiş ve yoğunlaştırmış olduğu göz ardı ediliyor.

Emek değersizleştirilmeye çalışılırken, teknolojinin canlı emeğin tezine başvurulurken, bilginin temel üretici güç durumuna geldiği söylenirken yapılan ilişkilendirmeler aslında bilinin yani mental aktivasyonun çeşitli biçim ve türlerinin bütünüyle emek süreci ve etkinliği dışında ele alınması, bilginin insani etkinlik alanı dışında düşünülmesinden kaynaklanıyor. Temel yanılısma ya da yaratılan/yaratılmak istenen kırılma, tam da buradadır. Bu kırılma üzerinden emeğin/emekçinin değersizleştirilmesi anlayışı, sermayenin her eylemine de yansıyor: İşsizleştirme; örgütsüzleştirme; savaş; sosyal güvenlik ve çalışma koşullarında, iş yasa ve ücretlerde, işsizliği ve iş güvenliğinde emek karşıtı uygulamalar gerçekleştirilerek "değersizleştirilen" üretici güçlere/emekçilere açlık, hastalık, meslek hastalıkları, iş kazaları vb. bedeller ödettiler.

Sermayenin çıkarlarına denk gelen uygulamaları sonucunda bedel ödeyen; ama edilginleştirilen emek güçleri ve örgütlerinin sesleri dünyadaki savaş çığlıkları arasında daha bir boğuluyor. Savaş ve faiz bütçesi ülke ekonomilerine egemen oluyor. Günümüzde de Irak'a dönük olası gelişmelerle zorlanan bütçe ile faturanın yine çalışanlara, genelde halka, yıkılacağı anlaşılıyor. Çalışanlar ve halk "Bizim adımza savaşma!" diye haykırırken 1986'da Dünya Mahkemesi tarafından terörist ilan edilen ABD, üstelik bu üvama sahip tek devlet olmasına karşın, "terörizme karşı savaş" çığırkanlığıyla faturası halklara yıkılacak savaşı "terörizmle mücadele" adıyla pompalıyor. Ekonomiler militarize ediyor, sosyal alan savaşa uygun düzenleniyor. (Askerileştirilmiş/ militarize edilmiş ekonomilerden ve savaş mantığıyla kurulmuş toplumsal ilişkilerden çalışanların sağlığına bir çıkarım olsun diye yirmi yıl öncesinin Türkiyesinden rakamlar: 1986-1988 yılları arasında (Cumhurbaşkanı Kenan Evren, Başbakan ise Turgut Özal) 3.945 işçi iş kazasından ölmüş, 481.426 kişi de iş kazasında yaralanmış. Uluslararası sermaye ve yerli işbirlikçilerinin istemleri doğrultusunda gerçekleştirilen uygulamalardan bir örnek de: Enerji Bakanlığı 1 milyar ton kömür rezervi bulunan Zonguldak'ta elektrik santrali kurma hazırlıklarına başlarken, bu santralin kömürleri Türkiye'nin en büyük kömür havzası olan Zonguldak'tan değil, başka ülkelerden ithal edilecekti. Zor koşullarda sık sık göçtiklerle, grizu patlamalarıyla karşılaşan Zonguldak kömür işçisi bedeller ödeyerek "grizu fedailiği" yaptığı işinden de olacak. Ne adına? Kuşkusuz, uluslararası sermaye basıncı ve paylaşımı adına.

Uluslararası sermayenin örgütleri olan IMF ve Dünya Bankası dayatmalarıyla bütçesi faiz ve savaş bütçesine dönen ülkemizde; üretim için, sosyal harcamalar, istihdam artıracak yatırımlar ve çalışanların ücretlerindeki insanca artışlar için ise kaynak yok deniyor. İşçilere, kamu emekçilerine 2003 bütçesinde yıllık yüzde on beş düzeyinde ücret artışının öngörülmesine karşın KDV, harçlar gibi vergilere yüzde yüz artışın öngörülmesi, KDV ve özel tüketim vergisi tahsilatının önemli ölçüde finansmanını sağlayan kamu hizmetlerinin (elektrik, su, kent içi ulaşım, havagazi, akaryakıt vb.) 2003 yılında yüksek zamlarla pahalılaştırılacağını gösteriyor. Yüzde beş büyüme öngörüsüyle yüzde yüz KDV artışı ancak yaşamın daha pahalı olmasıyla olanaklı olabilecek. Emekçiye yaşam pahalılaştırırken, faiz lobisi ve silah lobisi de gerekli yerlere gerekli mesajı veriyor. Ekim 2002 sonu itibarıyla bütçe açığı 27.3 katrilyona ulaştı (Nevzat O. Gün). Bunun nedeni ne yatırım ne çalışanların ücretleri ne de sosyal güvenlik harcamalarıdır. Tek neden, faiz lobisinin kurduğu "al para-ver faiz" tezgahıdır. Üretici emeğe/çalışana açık sınırı reva görülürken faizciye bütçe hazırlanıyor. Ayrıca ekonomi ne kadar açık verirse versin ya da ekonomi ne kadar küçülürse küçülün silahlanmadan vazgeçilmiyor. Silah lobisinin bir dediği iki edilmiyor: İnsani gelişmişlikte 2000 yılında seksen ikinci sırada olan Türkiye (BM Kalkınma Programı Raporu, 2002), silahlanmada dünya dördüncüsü.

İnsana verilen değer, çalışana ve emeğine duyulan saygı ortada! Dünyanın bir numaralı borsa spekülâtörü yani kumarbazı ABD'li George Soros, "Türkiye'nin en iyi ihracat ürünü ordudur." (Milliyet, 4 Mart 2002) derken Irak'a giden yolu bir kez daha ekonomik terimlerle gösterdi. Emeğe saygı ve emekçiye verilen değer ise; "fakir-fukaraya yardım" anlamına gelen kırmıtlarla geçiştiriliyor ya da buna bile gereksinim duyulmayan pervasız uygulamalarla sermayenin kiblesi doğrultusunda yol alınıyor. Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu, Uluslararası Çalışma Örgütü'nü tartışmaya açalım, diyor. Ekonominin gerekleriyle sosyal talepler arasındaki denge, çoğu zaman ekonominin aleyhine bozulmuştur, diyerek 158 sayılı ILO sözleşmesinin ekonomiye getirdiği yüklerin tekrar gözden geçirilmesini, "esnekleştirilen" 1475 İş Yasası ve İşgüvencesi Yasası'nın beraberce tartışılmasını istiyor.

Çağlara ad vermekte üzerimize yok; ama çağların hiçbiri tüm dünya insanları için ortak bir anlam taşıyor. Savaşta kazanan ve kaybeden, faizde kazanan ve kaybedenlerin olması da bunu gösteriyor. Özcesi, "1475'in esnekleştirilmesi"ne karşı verilen/ verilmesi gereken mücadelenin taraflarıyla savaşa karşı verilmesi gereken mücadelenin tarafları aynıdır. Bu mücadele alanlarından yalnızca birini görüp diğer alanlara ilgisiz davranmak ise, çalışanların sosyal haklarını ortadan kaldıranların, esnek çalışmayı ilke haline getirenlerin, savaştan rant elde edenlerin emeğine yağ sürecektir. Ve sermaye egemenliğinin bu yapısal "uyumsuzluğu" yaşamın ritmi oldukça kalbimizin atışlarıyla yaşam bir türlü uyumlaşamayacak ve biz yine yazacağız. Yeni yazılarda buluşmak dileğiyle...